

УДК 330.322

Хлібосолов А.С.*студент економічного факультету
кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна***Кудинова М.М.***к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна*

ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ: ПЕРЕШКОДИ ТА СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ

У статті розкриваються проблеми прямого інвестування в економіку України з боку іноземних інвесторів, наведено рейтинги найбільш стримуючих факторів для закордонних вкладників. Крім того, окреслені основні напрями удосконалення державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в країні. Також у статті розглянуто питання доцільності іноземних інвестицій у найбільші проекти останніх років.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестори, інвестиційний клімат, корупція, офшорні зони, цінні папери.

Хлебосолов А.С., Кудинова М.М. ИНВЕСТИРОВАНИЕ В УКРАИНСКУЮ ЭКОНОМИКУ: ПРЕПЯТСТВИЯ И СДЕРЖИВАЮЩИЕ ФАКТОРЫ

В статье раскрываются проблемы прямого инвестирования в экономику Украины со стороны иностранных инвесторов, приведены рейтинги наиболее сдерживающих факторов для иностранных вкладчиков. Кроме того, обозначены основные направления совершенствования государственной политики по улучшению инвестиционного климата в стране. Также в статье рассмотрены вопросы целесообразности иностранных инвестиций в крупнейшие проекты последних лет.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвесторы, инвестиционный климат, коррупция, офшорные зоны, ценные бумаги.

Khlibosolov A.S., Kudinova M.M. INVESTMENTS IN UKRAINIAN ECONOMY: OBSTACLES AND RESTRAIN FACTORS

The article reveals the problems of foreign investors' direct investment into the Ukrainian economy, the ratings of the most restraining factors for foreign investors. In addition, the main directions of improvement of the state policy on improving the investment climate in the country are outlined. Also the issue of expediency of foreign investments in the largest projects of recent years is highlighted.

Keywords: foreign direct investment, investors, investment climate, corruption, offshore zones, securities.

Постановка проблеми. Сьогодні інвестування в усіх своїх проявах є однією з найбільш актуальних соціально-економічних категорій для України. Як і будь-яка країна з трансформаційною економікою, Україна потребує матеріальної підтримки практично всіх сфер діяльності для максимально швидкого і пропорційного розвитку економіки загалом. Безумовно, інвестиції є одним із найбільш ефективних інструментів, завдяки якому держава як цілісна економічна система розвиває сфери виробництва товарів і послуг (за допомогою інвестицій та інвестиційних кредитів у конкретні підприємства або галузі), точково впливає на окремі соціальні групи (за допомогою програм інвестиційної підтримки, наприклад, підприємництва в східних регіонах). Натепер тема інвестицій особливо актуальна для нашої держави, адже взаємні інвестиції – це невід'ємний процес у контексті інтеграції в міжнародні економічні відносини. Крім того, з огляду на політичне становище і наслідки безперервного конфлікту на сході держави, матеріальна підтримка з боку міжнародних організацій та окремих країн гостро необхідна. Ефект, який спричиняє конфлікт не тільки на українську економіку і соціальні відносини, характеризується ще й негативними наслідками для всієї Європи і західного світу і з погляду втрати потенціалу стратегічного партнера у разі подальшої ескалації конфлікту.

Проте на шляху до інвестування в країну з величезним потенціалом у багатьох сферах (від ІТ і до важкої промисловості) є ціла низка перешкод, які для інвесторів (не благодійних і гуманітарних організацій) як суб'єктів, які очікують відповідного повернення інвестицій з дивідендами, радше є червоним світлом світлофора, ніж блакитною фішкою в

портфелі акціонера. Таких бар'єрів насправді дуже багато, вони проявляються як у діяльності самих підприємств, так і в соціальній, культурній, економічній і законодавчій сферах державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інвестування в Україну закордонними суб'єктами в останні кілька років обговорюється широким колом зацікавлених – університетами, фінансовими інститутами, окремими економістами-аналітиками, а також за круглим столом безпосередньо з потенційними інвесторами та резидентами України, які планують отримати інвестиції. Теоретичні аспекти інвестування й оцінка ефективності інвестиційних процесів розкриті у працях А. Мертенса, Г. Бірмана, С. Шмідта, П. Фішера, а також багатьох вітчизняних учених, зокрема В. Андрійчука, О. Білоруса, В. Буткевича, В. Гейця, О. Гаврилюка, Б. Губського, В. Новицького, А. Румянцева, В. Третяк, А. Філіпенка та ін.

У дослідженнях, присвячених тематиці, що вивчається, досить детально розглянуті основні чинники, що стримують потік прямих іноземних інвестицій та інвестиційних кредитів в Україну. Проте питання доцільності залучення та позики коштів для реалізації деяких проектів з економічного і соціального погляду залишилися переважно за межами уваги. Також раніше практично не висвітлювалася проблема потоку різного роду інвестицій з України в зарубіжжя, незважаючи на те, що цей фактор є важливим у процесі формування позитивного інвестиційного клімату.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні значущості й об'єктивної необхідності інвестицій для резидентів України, складанні акту-

ального переліку бар'єрів на шляху ефективного інвестування в економіку держави, розставленні пріоритетів у вирішенні виділених проблем, а також розробленні рекомендацій та теоретичному обґрунтуванні вибору інструментів для розв'язання поставлених завдань.

Виклад основного матеріалу. Сутність інвестицій розкривається етимологією слова: латинське слово "invest" означає «вкласти». Під інвестиціями розуміють вливання капіталів з метою їх же збільшення. Джерелом збільшення капіталу є прибуток, одержуваний у результаті господарської діяльності підприємства. У Законі «Про режим іноземного інвестування» під іноземними інвестиціями мають на увазі цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в діяльність об'єктів інвестування з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Мається на увазі, що саме інвестований капітал відкриває підприємству нові можливості: інвестиції як гроші, технічні засоби, інтелектуальна власність та інші ресурси виступають своєрідним каталізатором – інструментом досягнення нових цілей і максимізації прибутку. Безумовно, характерною рисою процесу інвестування є закладений інтерес інвестора. Він може полягати в отриманні дивідендів, поверненні більшого обсягу капіталу від того, що був інвестований, в отриманні певних господарських прав і так далі. Законодавчо в Україні закріплені такі види інвестицій, як:

- 1) іноземна валюта;
- 2) валюта України;
- 3) рухоме і нерухоме майно;
- 4) акції, цінні папери, корпоративні права;
- 5) права на інтелектуальну власність;
- 6) права на здійснення господарської діяльності.

Крім того, інвестиційна діяльність, здійснювана іноземними суб'єктами, може бути представлена у вигляді участі в підприємствах, які створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, а також придбанні часток підприємств, які вже існують; створенні підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам; придбанні майнових прав; придбанні рухомого і нерухомого майна, а також цінних паперів.

Не секрет, що інвестиційна діяльність нерозривно пов'язана з ризиком для інвестора і суб'єкта, який залучає капітал. І якщо для другого основні стратегічні загрози – це ризик виявитися нездатним повернути еквівалент залучених коштів і еквівалент виграшу інвестора (наприклад, у випадку з інвестиційними кредитами), що спричинить певну відповідальність, а також ризики, пов'язані з розширенням переліку прав інвестора і передачі йому частки бізнесу, то для інвестора перелік загроз широкий, стихійний і часто непередбачуваний. Звичайно ж усі ці ризики об'єднуються одним несприятливим результатом – втратою інвестованого капіталу повністю або частково, але оцінка окремо взятих чинників може бути суб'єктивною, що ускладнює процес інвестиційного менеджменту, основною метою якого якраз і є пошук оптимальних об'єктів інвестування. Саме високий рівень ризику при вливанні інвестицій в українську економіку і стає нездоланим бар'єром на шляху іноземних капіталів.

У процесі аналізу співробітництва України та зарубіжжя, визначення галузей з дефіцитом інвестицій і держав, які здійснюють вливання в українську економіку, перед нами відкрилася важлива проблема, не озвучити яку буде неправильно, хоч вона і не належить до цільових щодо нашої роботи. Систематизувавши інформацію про інвестиції за чотирнадцятирічний проміжок часу (рис. 1) ми спостерігаємо три чітко окреслених обсягами прямих інвестицій в Україну періоди. Перший тривав до 2004 року. Він характеризувався досить низьким рівнем залучення інвестицій.

Цей проміжок можна назвати періодом входження до світового економічного співтовариства нової незалежної держави. Другий період починається в 2005 році. Передусім початку Помаранчевої Революції і приході до влади ліберального уряду, що є прямим сигналом іноземним інвесторам про відкриття економіки України для будь-якого роду співпраці, практично повну відсутність будь-яких проявів політики протекціонізму, підготовку законодавчого захисту прав іноземних інвесторів. Протягом цього періоду, аж до 2013 року, інвестиції стрімко росли. Тоді крім прямих іноземних інвестицій резиденти нашої дер-

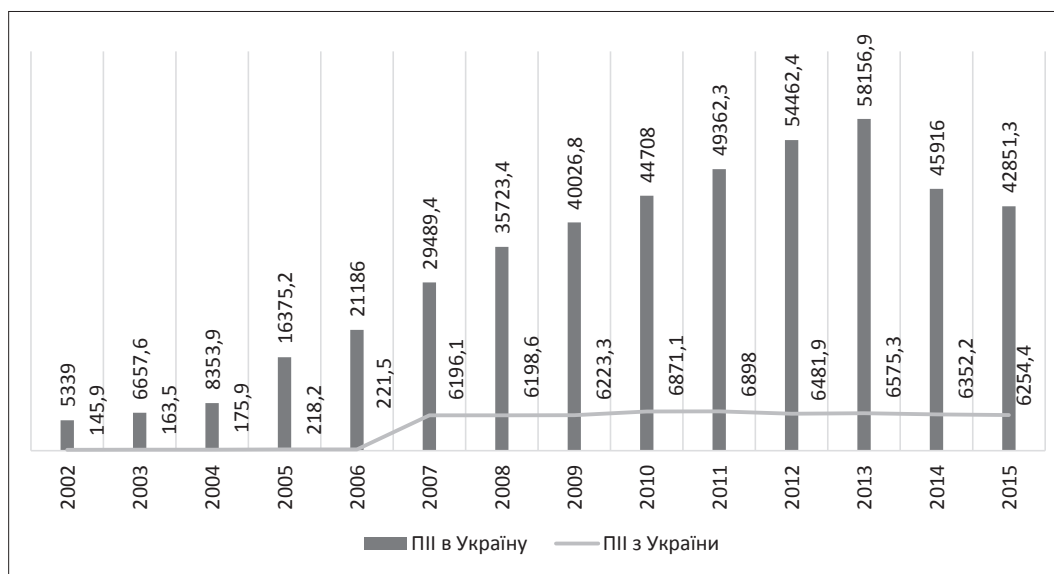

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну з 2002 по 2015 рік, млн. дол. США [1]

жави мали справу з легкодоступними і привабливими кредитами у валюті. Це дало тільки новий поштовх для інтенсивної доларизації економіки (другий з часів грошової реформи 1996 року і кількох наступних років), яка під час кризи 2008 року зіграла злий жарт з економікою держави, підштовхнувши девальвацію до позначки в 60%, інфляції і всіх соціально-економічних наслідків. Зростання обсягу інвестицій до 2013 року можна пояснити тим, що у зв'язку з девальвацією українських компаній вважалися досить недорогими для іноземних покупців. Крім того, в загальній структурі знайшли місце й інвестиції, здійснювані за векторами реформування, відновлення, реконструкції та розвитку українських підприємств, що вже перебували у кризовому становищі. Проте низка аспектів, які і стали ключовими стоп-факторами для інвесторів сьогодні, накопичувалися до 2013 року, а потім, підкріпившись потужною політичною кризою, відбилися на графіку початком третього періоду – різким спадом обсягу інвестицій. Розглянемо детальніше окремо взятую статистику за 2015 рік (рис. 2).

Повертаючись до тієї самої побічної проблеми, яка так чи інакше повинна бути озвучена, досить сказати, що найбільшим «інвестиційним» потоком коштів в економіку стало повернення грошових коштів в Україну з офшорних зон. Один тільки Кіпр повертає суми, еквівалентні третині сукупних інвестицій за другий квартал 2015 року. Але на цьому перелік офшорів не закінчується: третьою у списку фігурує Голандія, а кошти, що надходять із неї, мають ту саму природу. Почесне сьоме місце займають Віргінські острови, які, як і багато інших островних держав, є відомою офшорною зоною. Серед великих інвесторів на рисунку також представлена РФ. Її розташування на одному з лідируючих місць рейтингу інвесторів зумовлено тісними економічними зв'язками господарюючих суб'єктів України і РФ, які, незважаючи на нинішнє політичне становище, мають місце. Крім того, представники від північного сусіда нерідко є власниками або великими акціонерами українських підприємств, що і пояснює відображення такої значної частки інвестованих капіталів в Україну.

Колосальні грошові потоки підприємств українських підприємств постійно курсують через офшори,

залишаючись у тіні і ховаючись від податкового тягаря. Крім значних макроекономічних проблем із високим рівнем тінізації економіки, бюджетодефіцитом та іншими наслідками, аналіз структури інвестицій дає нам зрозуміти, що насправді реальних інвестицій залишається досить мало.

Які ж чинники, в розумінні зарубіжних інвесторів, є основними перешкодами в процесі вливання капіталів з їхнього боку? Найбільша інвестиційна компанія України Dragon Capital спільно з Європейською Бізнес-Асоціацією на початку вересня 2016 року провели опитування серед міжнародних компаній, які регулярно здійснюють інвестування по всьому світі. В опитуванні взяли участь 102 респонденти, серед яких були як реальні капіталовкладники, так і ті, хто тільки планує здійснити інвестування в Україну. Метою опитування було визначення основних відразливих чинників під час розгляду України як об'єкта інвестування. Кожному з факторів привласнили рейтингові бали (рис. 3). Напевно, складно уявити собі більш об'єктивну інформацію, ніж відповіді самих потенційних інвесторів. Найбільш важливим негативним фактором залишається корупція. Вона проявляється в цьому рейтингу ще й у пункті про недовіру до судової влади. За кордоном вже давно активно практикуються методи досудового вирішення спорів і медіація, тоді як у нашій державі культура ділових відносин до вирішення проблем без залучення суду ще не доросла.

Примітно, що збройний конфлікт із Росією нових інвесторів хвилює менше. Звичайно ж, цей параметр варіюється залежно від цільового призначення інвестицій та регіонів України. Так, у 2016 році Україна прийняла чимало інвестицій за програмами відновлення і розвитку бізнесу. Чимало з них виділялися міжнародними організаціями та реалізовувалися як портфельні інвестиції. Проте отримати інвестиції або інвестиційні кредити для старту або розвитку бізнесу в східному регіоні України на територіях, контрольованих українською владою, за межами соціальних програм неможливо. Для багатьох зарубіжних суб'єктів Схід України залишається темним кутком. Однак навіть у разі продовження конфлікту рано чи пізно п'ятма над цими регіонами буде розсіюватися, адже в контексті спостереження за життям

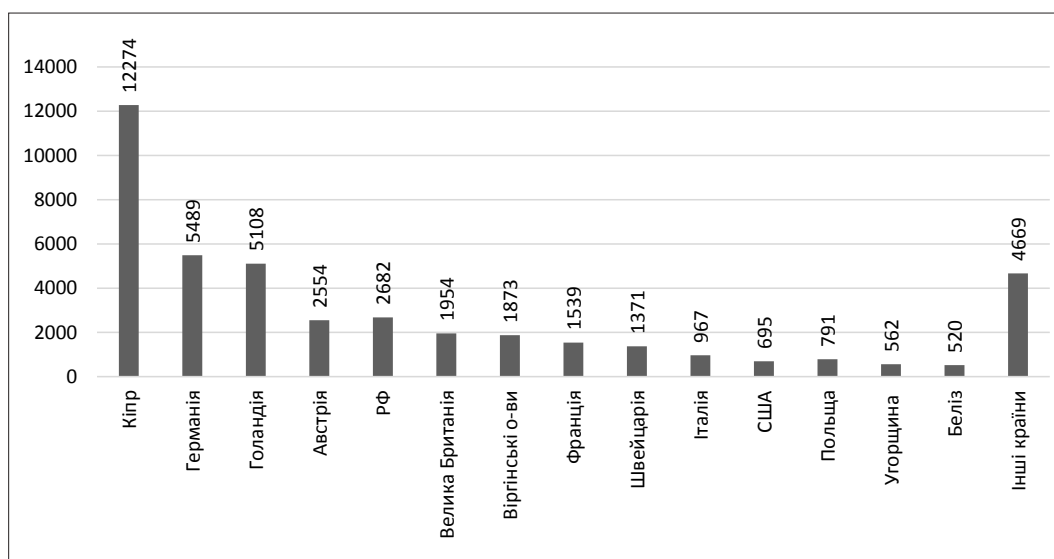

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну у II кварталі 2015 року, млн. дол. США [1]

Рис. 3. Основні перешкоди інвестуванню в Україну, бали [2]

Рис. 4. Необхідні перетворення для поліпшення інвестиційного клімату, бали [2]

людей в окупованих і прилеглих територіях, а також процесом самого конфлікту, наприклад, експертною місією ОБСЄ та іншими організаціями, інформаційний потік для інвесторів буде налагоджений. Хоча, крім ризику фізичного знищення основних засобів або окупації відповідних територій, присутність конфлікту в принципі і по всій Україні пригнічує інвестиційний клімат. Небезпека ескалації конфлікту загрожує не тільки територіальній цілісності, а й політичній та економічній стабільності.

Дуже важливим фактором для інвесторів є податки в Україні. Найцікавіше, що високі ставки і перелік податків лякають інвесторів найменше (високі податкові ставки – 2,9 бала). Це й не дивно, адже в багатьох європейських країнах податкове навантаження займає не набагато меншу частку в ціні на продукцію, та й взагалі в структурі відрахувань із доходу фізичних і юридичних осіб. Набагато більше лякає інвесторів заплутана і нестабільна система оподаткування, параметри якої дуже динамічно змінюються, особливо в останні роки.

У процесі опитування інвестори також відповіли і на питання про те, що ж необхідно українському уряду змінювати насамперед (рис. 4). Пріоритетним

напрямом інвестори вважають перезапуск судової гілки влади і повне її очищення. Здійснюватися це повинно тестуванням вже працюючих суддів, а також поповненням новими для поновлення складу судової влади. Більше того, очищення повинне включати в себе залучення до відповідальності суддів, викритих у корупційній діяльності. Високу позицію рейтингу займає і побажання про зняття валютних обмежень і лібералізацію руху капіталів. Це передбачає і скасування заборони на репатріацію дивідендів. Не менш важливим для інвесторів є впровадження реформ у процес податкового адміністрування, причому, як уже стало відомо з попереднього опитування, сам обсяг оподаткування лякає вкладників на порядок менше. Досить значущою глобальною проблемою для України є перетворення інфраструктури у всіх її проявах: від роботи морських портів, аеропортів, залізниць та якості асфальтованого дорожнього покриття до енергосистем і комунікацій. Геополітичне становище України є просто унікальним. Перебуваючи на перетині торгових шляхів, що поєднують Азію і Європу й окремі європейські регіони, наша держава завдяки одному тільки транзиту товарів наповнює чималу частку бюджету. Тому збереження у належ-

ному стані наявних комунікацій і постійне розширення цих мереж – пріоритетний напрям діяльності України.

Інвестори також дали зрозуміти, що хочуть бачити реальні зміни в українській економіці на практиці. Досить високий рейтинг отримав індикатор, сутність якого полягала в успішній реалізації як мінімум трьох приватизацій державних підприємств із демонстрацією прозорого процесу продажу і передачі прав, а також діяльності цих підприємств в уже новій формі власності. Крім того, серед побажань від потенційних нових інвесторів було озвучено створення офісу щодо сприяння залученню й освоєнню інвестицій іноземних партнерів. Цей підхід давно практикується в країнах Європи. Офіс систематизує базу інформації про інвесторів і проекти, які очікують інвестування, а також часто оцінює проекти перед публікацією перед потенційними вкладниками.

Проведений 9 червня 2016 року круглий стіл на тему «Інвестиції в Україну: проблеми і перспективи» також дав змогу сформулювати певні висновки. У процесі обговорення були висвітлені політико-правові проблеми економічного розвитку України щодо боротьби з корупцією, підвищення довіри до України на міжнародній арені та поліпшення інвестиційного клімату. Президент «Центру діалогів і комунікацій», глава Шариатського суду України Шейх Імад Абу Аль-Руб заявив, що арабські країни бояться інвестувати в Україну і розвивати бізнес через відсутність інвестиційних гарантій, нестабільну ситуацію і маркетингову стратегію. Остання причина має на увазі слабку інформованість арабських країн про становище України, її сильні сторони і можливості. Так, 4 арабські країни (Саудівська Аравія, Кувейт, Катар, Арабські Емірати) сумарно здійснюють інвестицій на 1,6 трлн дол. При цьому в Україну з цієї суми надходить лише 70 млн гривень. І це зважаючи на те, що насправді Україна за мірками цих країн є дуже багатою в аграрному і технологічному секторах, а також має величезний потенціал інтелектуальних ресурсів. Також він зазначив, що прийняті Україною закони про захист інвестицій не працюють, а перше, що необхідно зробити уряду і нації загалом, – викоринити корупцію [3].

Трохи пізніше дуже цінна інформація була озвучена на Українському фінансовому форумі 29–30 вересня. На питання про те, чи є в Україні потенціал у плані залучення інвестицій, головний економіст із СНД інвестиційного банку Merrill Lynch Володимир Очаківський зазначив, що чимало необхідних перетворень в економічній, політичній і соціальних сферах уже здійснені. Ринок відреагував на це підвищенням котирування українських цінних паперів. Проблема полягає в тому, що далеко не всі інвестори достатньо проінформовані щодо поточної ситуації. Необхідно більш активно контактувати з потенційними вкладниками і забезпечувати абсолютну прозорість процесів в економіці. Пріоритет інформаційної активності України також зазначив і начальник управління корпоративних фінансів «УкрСиббанку» Сергій Ягнич. Ще раз на прозорості процесу приватизації, що дуже турбує потенційних покупців бізнесу в Україні, наголосив керівник представництва МВФ в Україні Жерома Ваше [4].

Що ж сьогоднішні Україна пропонує іноземним інвесторам щодо законодавчого захисту їхніх інтересів?

1. В Україні створено правове поле для інвестування.

2. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Україна ратифікувала Вашингтонську конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами.

4. Ратифіковано договори з 70 країнами про взаємний захист інвестицій. Більше того, 5 лютого 2015 року підписано договір між Україною і Японією про сприяння та захист взаємної інвестиційної діяльності (ратифікований 3 червня 2015 року).

5. Спрощенням або скасуванням митних зборів для певних груп товарів, вироблених певними галузями, які держава визначає як пріоритетні в розвитку (із Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»).

Чомусь під час розкриття теми про інвестиції в Україні часто забувають сказати про поведінку національних підприємств на міжнародній арені інвестування. Цей аспект дуже важливий у контексті розвитку співробітництва з іншими державами – потенційними інвесторами. Взаємні інвестиції, при тому грамотно розміщені, дають дуже потужний ефект у паралельному розвитку обох суб'єктів. Крім простих грошових вливань, держави можуть ділитися новими технологіями, ресурсами, знаннями. Односторонні інвестиції, безперечно, – вигода для обох сторін, але з огляду на все вищесказане про довіру інвесторів, прозорості економіки, демонстрації потенціалу та пріоритетних для розвитку сфер діяльності, зворотні інвестиції з України – фактор, який формує інвестиційний клімат не вменшій мірі, аніж інші. Розглянемо ситуацію з приватними вкладками, участю в торгах на фондовому ринку як одну з різновидів інвестицій. Такі угоди в індивідуальному порядку є невідчужно дрібними в порівнянні із загальним обсягом інвестицій, але в цілому покупці на фондовому ринку можуть докорінно змінювати структуру сукупних інвестицій. Не секрет, що якщо в західних країнах, особливо США, інвестиційна культура розвинена настільки, що покупка акцій і інших цінних паперів – це звичайна справа для громадянина країни. Будь фінансово грамотна людина тримає портфель акцій, обізнаний в тенденціях фондового ринку і стан національної економіки. В Україні ж про трейдинг знають одиниці, адже склався стереотип про непередбачуваність курсів акцій і складність процесу купівлі цінних паперів, невміння грамотно розпоряджатися своїми заощадженнями, дуже віддаляє населення від здійснення інвестицій. Більш того, законодавство ще й створило такі умови, при яких законна діяльність трейдера стає практично неможливою. Розглянемо, в чому ж полягають ці складності. По-перше, для покупки цінних паперів іноземного емітента інвестор зобов'язаний мати ліцензію від НБУ про проведення інвестицій за кордон. Це вимагає збору документів, тривалого очікування, як і в будь-якій бюрократизованій структурі. Крім того, інвестор повинен обґрунтувати перед НБУ необхідність даних інвестицій, довести легальність походження вкладених коштів, пройти співбесіду в правоохоронних органах. Мінімальний термін для оформлення пакету документів для однієї угоди становить 30 днів. Чи варто говорити, що для трейдера, що купує акції відкритого типу (ті, які можна купувати і продавати в будь-який момент, а не тільки через передбачений умовами період), 30 днів очікування до можливого отримання відповіді «ні» – неприпустимі. Зрозуміло, такою процедурою держава, за умови сумлінного дотримання

законодавства громадянами, відсікає свідомо провальні інвестиції, запобігаючи втрати капіталів резидентами України, а значить і втрати всієї економіки країни. Проте, подібну процедуру отримання ліцензії необхідно спростити, так як насправді трейдери не відмовляються від покупки акцій. Вони роблять це, обходячи закони, тим самим посилюючи тінізацію економіки України.

Зрозуміло, що індивідуальні інвестиції – це всього лише частина в загальній структурі капіталовкладень. Однак з розглянутих нами раніше статистичних зведень можна прийти ще до одного висновку щодо структури та обсягу інвестицій з України. Для цього звернемо увагу на цей показник на першій гістограмі (рис. 1) і порівняти зі структурою інвестицій, спрямованих за кордон у 2015 році (рис. 5).

На рисунку ми знову бачимо, що в Кіпр – офшорну зону – йде 93 % всіх коштів, які умовно іменуються інвестиціями. Якщо ж додати сюди вливання в Віргінські Острови і Латвію, то вийде показник, що становить приблизно 94 % сукупних інвестицій, а на гістограмі залишаються тільки Польща і РФ, взаємні вливання в які обумовлені сусідським розташуванням і наявністю підприємств обох країн на території України, що належить польським і російським інвесторам і власникам.

У висновку до питання про поведінку резидентів України на міжнародній інвестиційній арені, потрібно додати, що українські підприємства, серед яких тільки одиниці вийшли на рівень IPO (найбільші гравці – «МХП» на Лондонській біржі, «Мрія» – на Франкфуртській, «АгроТон» - блакитна фішка на Варшавській біржі і т.д.), втрачають величезні можливості із залучення значних коштів у вигляді іноземних інвестицій. Причому перешкодою для них в основному стає процедура оформлення необхідних документів, сертифікації, а також відповідності, яка передбачає повну прозорість підприємства і відкритість інформації про його стан для фондового ринку, на якому воно представлено.

Сьогодні практично всі обговорення заціклені навколо залучення якомога більшого обсягу інвестицій, створення гарного інвестиційного клімату в Україні. Інвестиції та стрімкий розвиток стають синонімами. А чи можуть вони нести негативний ефект? Так, якщо розміщені неграмотно. На щастя, таких прикладів не дуже багато. Проте вони є навіть серед найбільших угод загальнодержавного рівня. Візьмемо як вид інвестиції інвестиційні кредити.

З 2015 року Європейський Банк Реконструкції та Розвитку підтримує переговори з декількома підприємствами України для реалізації великих проектів. Серед них є проекти розширення мереж метрополітенів Харкова і Дніпропетровська, а також оновлення вагонного складу підприємства «Укрзалізниця». Зрозуміло, що інвестиційний кредит, з якою б привабливою ставкою він ні б, рано чи пізно повинен бути повернутий. Розглянемо ситуацію з отриманням кредиту для розширення метрополітену в місті Харків. Завдяки залученим на першому етапі засобам (частини від 175 млн євро загальної інвестиції) відкрита нова станція метро «Перемога». За попередніми розрахунками експертів, відкриття нової станції забезпечило приріст в пасажирообігу на 25 млн чоловік рік. Це означає, що проект мало того, що є соціально ефективним, так ще і більш ніж платоспроможний і самодостатній, адже такий обсяг пасажирообороту принесе дуже великий дохід. З іншого боку, спостерігаємо з 2015 року переговори «Укрзалізниці» і ЄБРР. Йдеться про оновлення вагонних складів на підприємстві. «Укрзалізниця» відома вдячністю за своє існування субсидіям. Застаріла структура підприємства, неефективний менеджмент, бюрократія, корупція на всіх рівнях і негативний баланс. При цьому інвестиційний кредит береться на купівлю нових вагонів. Це косметичне перетворення не тягне за собою структурних перебудов підприємства, не призводить до оптимізації процесів. А з урахуванням того, що використання і обслуговування нових вагонів явно відіб'ється на вартості послуг, якими будуть користуватися вже менше число зацікавлених осіб. А чи не виникне питань з виплатою кредиту в подальшому?

Висновок і пропозиції. На даний момент українська економіка знаходиться в такому соціально-економічному становищі, коли стрімкий розвиток і виведення на конкурентний рівень цілих сфер, галузей і окремих підприємств не представляється можливим без залучення інвестицій. Сьогодні в світі існують тисячі інвестиційних компаній і безліч суб'єктів, готових інвестувати власні кошти в перспективні проекти. Україна є унікальною державою. Але маючи таке геополітичне розташування, прекрасну ресурсну базу і економічний потенціал, вона, все ж, не дивлячись на всі її переваги, не є блакитною фішкою для іноземних партнерів.

Причина цього полягає переважно в політико-правових аспектах життя нашої держави. Осно-

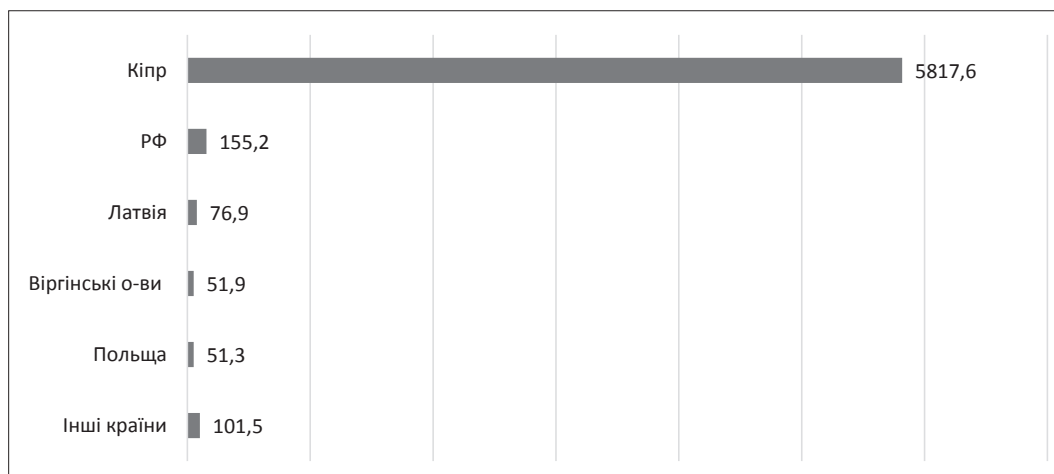

Рис. 5 Обсяг прямих іноземних інвестицій з України в 2015 році, млн дол. США [1]

вними факторами, що стримують потік інвестицій в країну, є, на думку інвесторів, корупція на всіх рівнях і інформаційна закритість України. Першими і головними перетвореннями в країні повинні стати оновлення судової влади і притягнення до відповідальності суддів, викритих в корупційних схемах. Це дасть ґрунт для викоринення корупції. Наступний крок – це постійний контакт з потенційними інвесторами, освітлення всіх перетворень, що відбуваються в Україні. Це дозволить інвесторам оцінювати ситуацію і починати активно вливати гроші в економіку України. Проте, уряду, варто розглядати всі інвестиції обережно, перш ніж давати добро на їх освоєння нових інвестицій. Адаже за певних умов неграмотно вкладені гроші Подальше проведення глибоких реформ за умови викоринення корупції і публічного оголошення кожного кроку у напрямку до досконалої струк-

турі економічного, політичного і правового регулювання незмінно зробить Україну Блакитною фішкою для будь-якого інвестора.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Иностранные инвестиции: миф или панацея. URL: <http://racurs.ua/1034-inostrannye-investicii-mif-ili-panaceya>.
2. Опитування іноземних інвесторів. Другий раунд. URL: http://www.dragon-capital.com/files/uploads/2017_09_13_InvestorSurveyResults_16_9_ukr_1.pdf.
3. Інвестиції в Україну: проблеми і перспективи. Матеріали міжнародного круглого столу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2030265-investicii-v-ukrainu-problemi-i-perspektivi.html>.
4. Нотатки з Українського фінансового форуму 2016. День 1-й. URL: www.icu.ua/download/1744/ICUFinForum-20160929-Day1.pdf.
5. Юрчик І.Б. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи / І.Б. Юрчик, А.А. Маценко // Молодий вчений. 2016. № 5 (32). С. 204–206.

УДК 336.225.678

Мардус Н.Ю.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТОВАРІВ

Стаття присвячена дослідженню розвитку процесу забезпечення внутрішнього ринку. Сформульовано поняття «забезпечення внутрішнього ринку». Досліджено і систематизовано принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, які формують його методичну базу. Встановлено, що сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку повинна бути побудована таким чином: загальні принципи побудови системи; принципи розвитку внутрішнього ринку товарів; принципи процесу забезпечення.

Ключові слова: принцип, забезпечення, розвиток, внутрішній ринок товарів, підхід.

Мардус Н.Ю. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ОБЕСПЕЧЕННЯ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ТОВАРОВ

Статья посвящена исследованию развития процесса обеспечения внутреннего рынка. Сформулировано понятие «обеспечение внутреннего рынка». Исследованы и систематизированы принципы обеспечения развития внутреннего рынка товаров, которые формируют его методическую базу. Установлено, что совокупность принципов обеспечения развития внутреннего рынка должна быть построена следующим образом: общие принципы построения системы; принципы развития внутреннего рынка товаров; принципы процесса обеспечения.

Ключевые слова: принцип, обеспечения, развитие, внутренний рынок товаров, подход.

Mardus N.Yu. SYSTEMATIZATION OF PRINCIPLES OF DEVELOPMENT OF INTERNAL MARKET DEVELOPMENT

The article is devoted to the study of the development of the process of providing the domestic market and the concept of "ensuring the domestic market". The principles of ensuring the development of the internal market of goods, which form its methodical basis, investigated and systematized. It is established that the set of principles for ensuring the development of the internal market should be constructed as follows: general principles of system construction; principles of development of the internal market of goods; principles of the provision of the process.

Keywords: principle, provision, development, internal market of goods, approach.

Постановка проблеми. Економічний розвиток – це багатофакторний процес, який відображає як еволюцію господарського механізму, так і зміну на цій основі економічних систем. Водночас це суперечливий і складний процес, який не може здійснюватися прямолінійно, по висхідній лінії [1, с. 12].

На наш погляд, під розвитком потрібно розуміти циклічний процес змін якісного та/або кількісного характеру, зумовлених дією внутрішніх та зовнішніх факторів, що сприяють переходу об'єкта (системи) з одного стану в інший, підвищенню життєздатності системи та її спроможності чинити опір руйнівним

впливам середовища, а також потребує належного керування задля збереження цілісності та стійкості об'єкта або системи.

Враховуючи відповідність процесів, що протікають на внутрішньому ринку товарів, розвиток внутрішнього ринку товарів є процесом кон'юнктурних та структурних зрушень у сукупності економічних відносин на внутрішньому ринку, що проявляються у зміні ринкової рівноваги, відбуваються під впливом змін умов здійснення товарно-грошового обігу та мають циклічний характер, спрямовані на підвищення стійкості внутрішнього ринку до деструктив-